

Verband der deutschen sozial-kulturellen Gesellschaften in Polen
Związek Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce

ul. Słowackiego 10, 45-364 Opole
tel./fax: 774538507, e-mail: biuro@vdg.pl, www.vdg.pl

Opole, dnia 4 lutego 2022r.

L.dz.:141/II/22

**Sekretariat Europejskiej Karty Języków Regionalnych lub Mniejszościowych
DG II – Dyrekcja do spraw antydyskryminacji
Rada Europy
Agora Building, 1 quai Jacoutot
F-67075 Strasburg Cedex,
Francja**

Szanowni Państwo,

Chcielibyśmy przekazać Państwu dziś dobre wiadomości. Niestety musimy poinformować o pogorszeniu się sytuacji języka niemieckiego jako języka mniejszości w Polsce. Tym samym proszę potraktować to pismo jako skargę, dotyczącą aktualnej sytuacji języków mniejszości.

W piątek, 17 grudnia 2021 roku, Sejm Rzeczypospolitej Polskiej przyjął w ramach budżetu państwa na rok 2022 poprawkę skutkującą znaczącym ograniczeniem - o 39,8 milionów złotych - subwencji oświatowej na nauczanie języka mniejszości. Teoretycznie cięcie dotknie wszystkie mniejszości. Jednak biorąc pod uwagę oświadczenia składających wnioski oraz ministra edukacji i nauki, należy przyjąć, że ograniczenie dotyczy wyłącznie nauczania języka niemieckiego jako języka mniejszości.

Na swoim koncie na Twitterze pod hasztagiem #StopKłamstwomOpozycji minister edukacji zwrócił uwagę na dyskusję, dotyczącą ograniczenia subwencji oświatowej na nauczanie języka. „Wobec pojawiających się w dalszym ciągu kłamliwych informacji o zmniejszaniu środków na naukę języków wszystkich mniejszości i grup, w tym języka kaszubskiego, przedstawiam uzasadnienie poprawki, z którego jednoznacznie wynika, że dotyczy wyłącznie języka niemieckiego”, napisał minister i załączył zdjęcie wspomnianego uzasadnienia.

Zakłada ono, że liczba godzin lekcyjnych języka niemieckiego jako języka mniejszości ma być ograniczona z trzech do jednej w tygodniu. Tym samym Przemysław Czernek swoim wpisem i załączonym uzasadnieniem jeszcze raz potwierdził, że w ramach polskiej polityki mniejszościowej ma być dyskryminowana określona grupa obywateli polskich. Zmniejszenie liczby godzin lekcyjnych oficjalnie potwierdził przedstawiciel Ministerstwa Edukacji i Nauki podczas posiedzenia Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych (28. 01. 2022r.). Naszym zdaniem mamy w tym przypadku do czynienia z wyraźną dyskryminacją, łamaniem polskiej konstytucji oraz Europejskiej Karty Języków Regionalnych lub Mniejszościowych.

Organizacje Mniejszości Niemieckiej zainicjowały w ostatnich tygodniach liczne działania, mające na celu nagłośnienie tej kwestii w społeczeństwie. Naukowcy, przedstawiciele świata nauki i rodzice przygotowali petycje skierowane przeciwko tej decyzji. Różne organizacje Mniejszości Niemieckiej organizowały konferencje prasowe.

5 stycznia 2022 r. Senat Rzeczypospolitej Polskiej przyjął poprawkę, która zakładała powrót do uprzedniej wysokości subwencji oświatowej na naukę języków mniejszości. 27 stycznia 2022 roku Sejm ostatecznie zdecydował o przyjęciu budżetu, a tym samym o wysokości

środków na nauczanie języka mniejszości. Poprawka Senatu została tym samym odrzucona. Sejm potwierdził ograniczenie środków na nauczanie języków mniejszości.

Nauczanie języka mniejszości opiera się zarówno na krajowych przepisach prawnych, jak i na międzynarodowych regulacjach Rady Europy. W 2000 roku Polska ratyfikowała „Konwencję ramową o ochronie mniejszości narodowych”, a w roku 2009 „Europejską Kartę Języków Regionalnych lub Mniejszościowych”.

W raportach komitetu ekspertów Rady Europy, dotyczących realizacji obowiązków wynikających z konwencji ramowej w Polsce, regularnie wskazuje się na znaczące braki, dotyczące mniejszościowej oświaty. Powtarzające się, konkretne zalecenia celem polepszenia sytuacji języka niemieckiego jako języka mniejszości formułowane są przede wszystkim w raportach Komitetu Ministrów Rady Europy podczas cyklicznego sprawdzania realizacji postanowień Karty. Wszystkie zalecenia Komitetu Ministrów świadczą o tym, że Polska nadal nie zrealizowała wielu zobowiązań, dotyczących nauczania języka mniejszości, które dobrowolnie zgodziła się wcielić w życie.

Nie ma niestety ani jednej szkoły, w której nauczanie odbywałoby się wyłącznie w języku niemieckim. Jest tylko niewiele szkół, w których nauczanie odbywa się dwujęzycznie. Nauczanie języka jako dodatkowy przedmiot (w formie trzech dodatkowych godzin) to nadal najczęściej stosowany model. Polska zobowiązała się do wprowadzenia systemu edukacji w języku mniejszości narodowych na tych terenach, na których mieszkają przedstawiciele mniejszości narodowych i etnicznych. Te fakty wskazują na konieczność dalszego rozwoju oświaty mniejszościowej. Decyzja o ograniczeniu środków na nauczanie języka mniejszości będzie nieuchronnie prowadzić do dalszego obniżenia poziomu edukacji.

Ostatni polski państwowy raport dotyczący Europejskiej Karty Języków został opublikowany w 2019 roku, zaś dotyczący go raport oceniający Komitetu Ekspertów we wrześniu 2021 roku. Postawę tegoż raportu oceniającego stanowi sytuacja polityczna i prawna, którą zastał w Polsce w czerwcu 2021 roku przebywający wówczas w kraju Komitet Ekspertów.

Komitet uznał z jednej strony, że istnieją podstawy prawne i urzędy udzielają finansowego wsparcia na polu oświaty, z drugiej zaś strony wskazał na konieczność aktywniejszego i bardziej ustrukturyzowanego działania na rzecz zapewnienia realizacji ratyfikowanych postanowień.

Po głosowaniu nad budżetem na 2022 roku cała sytuacja i możliwości realizacji ratyfikowanych zobowiązań wydają się być jeszcze trudniejsze. Na rok 2023 zapowiedziano jeszcze większe ograniczenie subwencji oświatowej.

Niemcy w Polsce, jako mniejszość narodowa, mają prawo do systemu edukacji w języku mniejszości. Taka oświata, rozumiana jako znaczący element narodowej, językowej i kulturowej tożsamości, powinna otrzymywać wsparcie, przede wszystkim w obliczu wieloletniego zakazu nauczania języka niemieckiego oraz kulturowej dyskryminacji w PRL.

Dyskryminacja językowa przez wiele dziesięcioleci była codziennością dla niemieckiej wspólnoty. Zakaz używania języka niemieckiego skutecznie służył przymusowej asymilacji pozostałych w ojczyźnie Niemców. W takich warunkach żyły dwa pokolenia Mniejszości Niemieckiej w socjalistycznej Polsce. Język przetrwał jedynie szczątkowo, ponieważ nieustannie był wypierany. Skutki dyskryminacji języka niemieckiego można obserwować do dziś.

Dlatego tak ważne jest dziś, w sytuacji ograniczenia środków na nauczanie języka mniejszości, dalsze wzmocnienie świadomości polskiej opinii publicznej na temat regionalnych lub mniejszościowych języków, stanowiących część kulturowego dziedzictwa kraju. Wszelkie przedsięwzięcia wymagają stabilnego, długofalowego finansowania. Decyzja Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, przyjęta w ramach budżetu państwa na rok 2022, będzie miała negatywny wpływ na organizacyjną i finansową sytuację nauczania języka niemieckiego. Uzasadnienie ograniczenia subwencji wskazuje na dyskryminację jednego z trzynastu języków mniejszości.

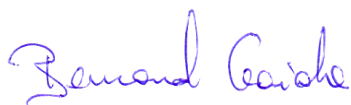
Związek Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce (VdG) jest zdania, że poszanowanie językowej różnorodności i wspieranie nauki języka w Polsce powinno być zagwarantowane.

Znaczenie każdego języka mniejszości powinno zostać uznane. Jako zagrożony element europejskiego dziedzictwa kulturowego język niemiecki w Polsce powinien być chroniony i wspierany. Język niemiecki jest cennym dobrem, kulturową i gospodarczą wartością konieczną do rozwoju regionalnego i rozwoju całego kraju. Język to kształtujące tożsamość prawo człowieka. Niemcy w Polsce są lojalnymi obywatelami swojego państwa i mają jako mniejszość narodowa prawo do wsparcia ich języka ojczystego w ramach państwowego systemu szkolnego, aby zachować go jako znaczącą część ich kulturowej tożsamości.

Ze względu na Konwencję ramową oraz Europejską Kartę Języków Niemcy w Polsce jako autochtoniczna narodowa mniejszość mają prawo do wsparcia na tym samym poziomie co inne mniejszości.

W sytuacji potencjalnej dyskryminacji zwracamy się do odpowiednich gremiów Rady Europy z prośbą o pilne działanie, żeby zapobiec negatywnym skutkom możliwego ograniczenia liczby godzin lekcyjnych języka niemieckiego. Decyzję polskiego Sejmu postrzegamy jako złamanie postanowień Europejskiej Karty Języków oraz zakazu dyskryminacji określonego w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Zależy nam na konkretnych działaniach, które umożliwią uniknięcia potencjalnej dyskryminacji języka niemieckiego w polskim systemie edukacji oraz zapewnią konieczne równouprawnienie mniejszości niemieckiej na polu oświaty.

Z poważaniem

Bernard Gaida
Przewodniczący Zarządu